

Georg Simmel ve Erving Goffman'da Mesafe Kültürünün Analizi

Mehmet ÇİLMİ*

ÖZ

Modern toplumlarda görünür hale gelen yalnızlaşma eğilimi, mesafe kültürünün gelişimine kaynaklık etmiştir. Yalnızlık, bireylerin hem fiziksel hem de ruhsal olarak tarihin her döneminde deneyimlediği bir olgudur. Fakat modernitenin gelişimi yalnızlık ve yalnızlığın uyandırdığı duyguda bir farklılık meydana getirmiştir. Özellikle metropol hayatın gelişimi toplumlarda kompleks ilişkileri doğurmuştur. Bu komplekslik, mesafe kültürünün gelişim göstermesini sağlamıştır. Sosyal ilişkilerde mesafeli olmaya başlayan birey, yalnızlığı bir koruma kalkanı olarak kullanmaktadır. Görünümü artan yalnızlık, mesafe kültürü bağlamında ele alınmaya başlanmıştır. Bu minvalde; modern toplumun yükselişi ile yalnızlaşma olgusu arasında nasıl bir ilişki vardır? Mesafe kültürü bireyler arası etkileşime nasıl bir yön vermiştir? şeklinde çalışmanın sorunsallıkları belirlenmiştir. Modern dönemdeki kompleks ilişkiler yalnızlığı, sosyoloji disipliniyle araştırılması gereken bir olgu olarak karşımıza çıkartmaktadır. Toplumsal yapıdaki değişimlere bağlı olarak yalnızlık, mesafe kültürü bağlamında ele alınmıştır. Simmel ve Goffman, değişen toplumsal ilişkileri mesafe kültür bağlamında ele almıştır. Değişen toplumsal şartlara bağlı olarak ortaya çıkan mesafe kültürü, Simmel ve Goffman perspektifinde ele alınmıştır. Modernitenin beraberinde getirmiş olduğu yenilikler, özellikle kentlerde yaşayan insanlar arasında bir mesafe kültürünü ortaya çıkarttığı yapılan analizler sonucunda ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yalnızlık, Mesafe Kültürü, Simmel, Goffman.

Analysis of Distance Culture in Georg Simmel and Erving Goffman

ABSTRACT

The tendency to be come lonely in modern societies has been a source of distance culture. Loneliness has been seen in every period of history, both physically and spiritually. But the development of modernity has created a difference in loneliness and the feeling of loneliness. Especially the development of metropolitan life has created complex relationships in societies. This complexity has allowed the culture of distance to flourish. The individual, who begins to be distant in social relations, uses loneliness as a protection shield. Loneliness is an important subject of distance culture. In this manner; What is the relationship between the rise of modern society and the phenomenon of isolation? How did the distance culture shape the interaction between individuals? The problematics of the study were determined. Complex relationships in the modern period present loneliness as a phenomenon on that needs to be investigated with the discipline of sociology. Depending on the changes in the social structure, loneliness has been discussed in the context of distance culture. Simmel and Goffman discussed changing social relations in the context of distance culture. The culture of distance, which has emerged due to changing social conditions, has been discussed in the perspective of Simmel and Goffman. As a result of the analysis, it has been concluded that the innovations brought by modernity have revealed a culture of distance, especially among people living in cities.

Keywords: Loneliness, Distance Culture, Simmel, Goffman.

1. Giriş

Toplumun tamamını açıklama gayesi içerisine girilmiş makro ölçekli sosyolojik kuramlarda birey pek fazla yer bulamamıştır. Makro ölçekli sosyolojik açıklamalarda pek yer bulamayan birey, uzun zaman göz ardı edilmiş, önemsenmemiştir. Makro ölçekli sosyolojik teorilerin yer aldığı çalışmalarda birey ve gündelik yaşama yönelik tahlillere pek rastlanılmamaktadır. Birey, toplumun tamamını açıklama amacı gütmeyen, toplumun belirli bir kesimini temel alan gündelik yaşama dair ayrıntılara yer verildikten sonra fark edilmeye başlanmıştır. Böylelikle bireyin toplum içindeki konumu, bireyin toplumsal ilişkileri, birlikteliği, yalnızlığı gibi mikro ölçeklerle bireye yönelimler görülmeye başlanmıştır.

Toplumsal analiz için odağını gündelik yaşamın anlam haritalarına veren Berger ve Luckmann (2015, s. 24-31) gündelik hayat içerisinde sayısız eylem halkalarının olduğunu belirtmektedirler. Onlara göre bireyin

* **Corresponding Author/Sorumlu Yazar,** Doktora Öğrencisi/Ph.D. Stud., Selçuk Üniversitesi/Selçuk University, mehmetcilmi@hotmail.com

Makale Gönderim ve Kabul Tarihleri/Article Submission and Acceptance Dates: 01.08.2023-18.03.2024

Citation/Atf: Çilmi, M. (2024). Georg Simmel ve Erving Goffman'da mesafe kültürünün analizi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 53, 46-55. <https://doi.org/10.52642/susbed.1336203>

kimliği, sergilenen davranış biçimlerinde vücut bulmaktadır. Böylece bireyin modern dönemde sergilemiş olduğu pratikler dikkate alınmaya başlanmıştır. Özellikle Simmel'in mikro ölçekli analizleri birey davranışlarının nasıl ve ne tür şartlarda inşa edildiğinin görülmesi açısından önem arz etmektedir. Nitekim Simmel'in geliştirdiği sosyoloji hakkında Sayer ve Frisby (2017, s. 65), Simmel'in toplumu varsayımsal bir bütün olarak ele almadığını, bireyin eylemlerinin önemi üzerinde durduğunu belirtmektedirler.

Simmel yaşadığı dönemde bireye temas eden önemli isimlerin başında gelmektedir. Simmel (2009) "Metropol ve Tinsel Hayat" çalışmasıyla dönemin hakim paradigması sebebiyle sansasyonel bir etki yaratamamışsa da bireyi ele alan, mikro ölçekli çalışmalara yönelen önemli sosyologların başında gelmektedir. Simmel (2009) kente yönelik çalışmalarında, kentleşme ve metropol yaşamın beraberinde yeni ilişki biçimlerini geliştirdiğini belirterek, yeni birey tarzlarının analizlerini genişçe sunmaktadır. Bu analizlerde özellikle metropol ilişkilerin muhatabı olan bireyin, yakın ve uzak ilişkileri nasıl kurduğu gibi pratikleri belirlemektedir (Ulutaş & Gökçen, 2019, s. 1816). Özellikle kentteki aşırı uyarıcılara muhatap olan bireyin, gündelik hayatta bunlarla nasıl baş ettiği meselesi, Simmel'in analizlerine konu olmaya başlamıştır.

Modern dönemde toplumsal ve kültürel aidiyetleri farklı birçok yabancı bireyler bir arada yaşamaktadır. Bu dönemde bir arada yaşamak, bir takım riskleri doğurduğu için toplumda bireylerin birbirine karşı güven sorununu da meydana getirmektedir. Modern dönemde bireyler birbiriyle ortak bir aidiyetleri olmamasına rağmen birlikte yaşamak zorunda oldukları bir süreci deneyimlemektedirler. Aynı mekânları paylaşmak zorunda olan bireyler, bireysel alanlarını korumak için birbirlerine mesafeli yaklaşmaktadır. Metropolda görülen bireyler arası mesafe bireylerin birbirine güvenip güvenmeyeceğine karar verdikleri bir alana tekabül etmektedir. Bu ilişki biçimi uzun sürdüğünden yalnızlaşma eğilimi toplumlarda görünür hale gelmiştir. Toplumlarda yalnızlaşma olgusunun artmasıyla yalnızlık meşruiyet kazanmış, hatta zamanla tercih edilen bir durum haline gelmiştir.

Yalnızlık güven ihtiyacının karşılanmasına yönelik bir seçim olmasının yanı sıra toplumsal ilerlemenin de bir sonucudur. Yalnızlık olgusu tarihsel olarak değerlendirildiğinde modern toplumun yükselişi ile yalnızlaşma eğilimi arasında güçlü bir bağ bulunduğu düşünülmektedir. Bireyselleşme eğilimiyle birlikte yalnızlık toplumsal meşruiyet kazanmıştır. Bunun neticesinde kentleşmenin de etkisiyle bireyin çevresinde hızlı değişimler meydana gelmiş ve insanlar arası iletişimde dönüşümler görünmeye başlamıştır.

Bireyler arasında gerçekleşen soğuk temas iletişimi araçsallaştırmıştır. Bireyler arası gerçekleşen ilişkilerdeki temas, mesafe kültürünü doğurmuştur. Toplumsal değişim sonucunda ortaya çıkan mesafe kültürünün daha iyi anlaşılması için klasik ve çağdaş sosyologların analizlerinden faydalanmak gerekmektedir. Bu çerçevede özellikle Simmel ve Goffman'ın düşüncelerine başvurulmuştur. Simmel'in metropol yaşam analizi ve Goffman'ın uygar kayıtsızlıkla ilgili analizi konuya ışık tutmaktadır.

2. Modern Dönemde Bireyler Arası Formal Etkileşim

Modernleşmeyle birlikte bireyler arası iletişim araçsallaşmaya başlamıştır. Bireyler arasında bir amaç gütmeksizin sağlanan iletişim, modern dönemde yaşayan birey için gereksiz görülmektedir. Hatta gereksiz görülmesinin yanı sıra rahatsız edici bir hal almaya başlamıştır. Bu rahatsızlığın temel kaynağı ise modern bireyin kendi bireyselliğine bağlılığı ve yalnızlığı aşırı önemsemesidir. Modernleşme ile birlikte bireyin küresel ve gündelik hayattaki birçok alandaki dönüşümlerden doğrudan etkilendiğini belirten Giddens (2014, s. 240), birey için birçok risk faktörünün geliştiğini savunmaktadır. Birey risk faktörleriyle iletişimde mesafeli durarak sakınmaya çalışmaktadır.

U. Beck'in deyişiyle risk toplumunda (Beck, 2011) yaşamak, her türlü riske açık olmak demektir. Giddens, modern dönemde her türlü riski kabullenmek, insan faaliyetlerinin hangi yönde ilerleyeceğinin belirsiz olduğunu ve her türlü davranışın risklere açık olduğunu belirtmektedir (Giddens, 2010). Risklerden kaçınmak adına modern birey her türlü duruma karşı hesaplı yaşamaktadır. Böylece modern dönemde yaşayan bireylerin birbirine karşı mesafeli oluşu zaruri bir hal almaktadır. Korunan mesafe ile güvenli bir ortam sağlanılmaya çalışılmakta ve oluşabilecek riskleri azaltmak arzulanmaktadır.

Risk toplumu üzerine çalışmalar yürüten araştırmacılara göre, küresel dönemde risk ve belirsizlikler iç içe geçmiş, küresel dünya yeni ve farklı sosyolojik perspektiflerle yeniden yazılmaktadır (Günerigök, 2018, s. 224). Bu risk kaynakları coğrafi, terörizm, doğal afet vb. risklerin yanı sıra birey merkezli risklerdir. İnsan

eylemlerinin sebep olduğu risk faktörleri beraberinde yalnızlık olgusunu getirmiştir. Risk toplumu kuramının öncü isimlerinden Beck, yalnızlığı soyutlanma anlamından farklı olarak, küreselleşmeyle birlikte gelişen yeni bireycilik şeklinde karakterize etmektedir. Bu anlayışa göre birey-toplum ilişkisinden ziyade, bireycilik-sistem (aşk, tüketim, sekülerleşme vb.) ilişkisinden söz etmek gerekmektedir (Günerigök, 2018, s. 227). Toplumdan farklı olarak ele alınmaya başlanan birey, güven ve mesafe kültürü bağlamında sosyoloji literatüründe tartışılmaya başlanmıştır.

Kentlerde özellikle de metropol şehirlerinde artan kalabalıklar yeni ilişki biçimlerini doğurmuştur. Birçok değişimi beraberinde getiren kentler, yeni ilişki biçimlerine kaynaklık ettiği gibi, değişimler de yeni kentleri doğurmuştur. Bauman, değişim ve şehir hakkında şöyle tespitlerde bulunmaktadır: “Şehir ve toplumsal değişim neredeyse eş anlamlıdır. Değişim, şehir yaşamının niteliği ve şehirde yaşamının tarzıdır. Değişim ve şehir birbirine gönderme yaparak tanımlanabilir ve tanımlanmalıdır...” (Bauman, 2023, s. 142).

Şehirleri yabancıların birbiriyle sık etkileşimde bulunduğu mekânlar olarak belirtmek genel kabul görmüş anlayışı yansıtmaktadır (Bauman, 2023, s. 142). Şehre yeni gelenler yabacıdırlar ve şehirdeki hareketlilik onlara farklı gelmektedir. Yeni gelenler için şehirdeki gelişmeler, doğal görünmemekle birlikte bireyler için bazı riskler barındırmaktadır. Bu risklerin başında karmaşık örgütlenmeler, aşırı yoğunluk ve şehrin kozmopolitik yapısı gelir (Bauman, 2023, s. 143). Birey yeni geldiği bu mekânlarda koordineli ilişkiler geliştirerek samimi ilişkilerden kaçınmaktadır.

Eski zamanlardan bu yana kentler, insanların hem birbirine yabancı oldukları hem de birbirine yakın yaşadıkları mekânlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Bauman, 2022, s. 102). Yabancılarla bir arada yaşamak her zaman için tedirginlik vermiştir. Yabancıların doğası gereği olaylara ne tür tepkiler vereceği kestirilemediğinden tehlikeli olarak anılmışlardır. Bauman'ın (2022, s. 102) belirttiği gibi yabancılar, riskin kendisine tekabül etmektedirler. Bu sebeple yabancılarla dolu mekânlar da muğlak yerler olarak anılmaktadır. Dolayısıyla bu yerlerde, yani yabancılarla dolu kent mekânlarında bireylerin de değişken, belirsiz davranışlar sergilenmesi beklenmektedir.

Yaşanılan mekânı yabancı olan bireylerle paylaşma zorunluluğu, bireyleri birtakım tutumları benimsemek zorunda bırakmıştır. Yabancıların birbirine olan yakınlıkları onların yaşam yazgılarıdır. Birlikte yaşamaları için belirli normlar bulunmaktadır. Bu normlar bireylere “verili”dir (Bauman, 2023, s. 145). Belirli olan normlar ya da yasalar çerçevesinde bir yaşam sürdürerek güven içerisinde kalmayı amaçlamaktadırlar. Yabancılarla güven içinde kalabilmek beraberinde zorunlu olarak mesafeli bir ilişki biçimini geliştirmiştir.

Modern toplumlarda bireylerin birbirine karşı mesafeli olması, aynı zamanda birbirine “yabancı” olmalarına sebep olmaktadır (Ritzer, 2014, s. 278). Yabancı insanlarla yaşama zorunluluğu bir mesafe kültürünün gelişimine kaynaklık etmiştir. “... her insan ilişkisinin barındırdığı yakınlık-uzaklık birliği... ilişkideki mesafe yakın olanın uzak olduğunu işaret eder. Yabancı olma durumu şüphesiz bütünüyle olumlu bir ilişkidir” (Simmel, 2015, s. 149). Bu sebeple özellikle metropollerde birbirine karşı yabancı olan bireyler, birbirlerine hem yakın hem de mesafeli bir durum içerisindeyler. Kırdan yaşam sürdüren, kır hayatının kültürünü içselleştiren bireylerin zihin yapısı nasıl kır kültürüne göre şekil alıyorsa, metropolda yaşayan bireylerin zihin yapısı da metropol yaşam şartlarına göre şekillenmektedir. Kır hayatında bireylerin sosyal ve kültürel ilişkileri duygusal bağlarla örülüdür. Dolayısıyla kırdan yaşayan bireylerin bilinçsel yapıları sağduyuya ve güvene göre şekillenmektedir. Kırdan yaşam sürdüren bireyler bilinçdışı tepkiler gösterebilir ve içgüdüsel tepkiler sergileyebilirler. Kırdan yaşayan bireylerin içgüdüsel ve bilinçdışı sergiledikleri eylemler kır hayatı için risk olarak algılanmamaktadır. Fakat duygusal normlarla şekillenen bilinç, yabancı bireylerin fazla olduğu metropol bölgelerinde bireylerin zihinsel işlevişine yıkıcı etkilere sebep olabilmektedir (Nisbet, 2016, s. 417).

Metropol yaşamında muhatap olunan uyarıcılara karşı duygusal tepkiler vermek birey için tehlike arz etmektedir. Metropol yaşamında akıl duyguların önüne geçmektedir. Dış dünya ile sağlıklı ilişki kurmanın yolu aklı ön planda tutmaktır. Çünkü metropol bölgeler duygusallığın değil, aklın ve mantığın işlediği bölgelerdir (Simmel, 2015, s. 319). Akıl ve mantığın öncelendiği yaşamsal pratiklerde hesaplanabilirlik ve güven netlik kazanmaktadır. Fakat bireyin mantığa ve hesaplanabilirliğe olan aşırı bağlılığı bireyin kendi zihinsel yapısını yormaktadır. Simmel'e göre bu yorgunluk bireyin hissizleşmesine sebep olmakta ve birçok konuya karşı reaksiyonlar geliştirmesine yol açmaktadır. Hislerini yitiren birey, yaşadığı çevreye karşı

metropole özgü bir bıkınlık geliştirmektedir (Simmel, 2015, s. 320). Modern dönemde birey, hızla değişen sosyal durumlara karşı metropol hayatına adapte olmaya çalışmaktadır. Fakat metropolda yaşayan bireylerin beklenmedik her türlü sosyal tepkiler karşısında özel bir mekanizma geliştirmesi güç görülmektedir. Bu durumda bireyler sosyal karşılaşmalardan kaçınmaya çalışırlar. Sosyal ilişkilerde artan mesafeler (Bogardus, 1933), modern bireylerin sosyal birçok olaya karşı kayıtsız kalmasıyla sonuçlanmaktadır.

Kendini metropol hayatın öngörülemez tehlike ve risklerinden korumaya çalışan birey, kendisine yabancı olanlarla yakın temas kurduğunda karşılıklı nefret, tiksinti ve tedirginlik hissini etrafına yansıtabilmektedir. Bireyler arası bu yabancılaşma özelliği 5. yüzyılda Atina şehrinde güçlü ve kendine güvenen bireylerin temel karakteristik özelliklerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Simmel, 2015, s. 321). Bu sebeple bireyler arası belirli ölçüde yabancılaşma, sosyal ve kültürel ilişkileri canlı tutmaktadır. Bu durum kişinin öz bilincinin farkına varmasına yardımcı olmaktadır. Hatta çiftlerin evlilik süreçlerinde belirli ölçüde uyumsuzluk ve çatışma, bireylerin bir arada kalmasına yardımcı olmaktadır (Simmel, 2015, s. 322). Metropolün kendine özgü yaşam şartları, bireyler arasında belirli bir mesafenin korunması gerektiğine ve aynı zamanda yakın ilişkilerin de geliştirilmesi gereken bir toplum modeli yaratmıştır (Ritzer, 2014, s. 28).

Birey kendini dış kültürlerden ve sosyal değişimlerden muhafaza edecek bir potansiyeli içinde barındırmaktadır (Simmel, 2015, s. 164). İlkel dönemde yaşayan insanın hayatta kalmak için doğayla giriştiği mücadele misali modern birey de kendi zihinsel bütünlüğünü yabancılara karşı mücadele ederek korumaya çalışmaktadır. Böylelikle birey korumaya çalıştığı bireyselleme metropol yaşamında birçok konu hakkında uzlaşmaya başlar. Uzlaşma için benimsenen tavır ise bıkınlıktır (Simmel, 2015, s. 165). Bıkın bir birey kendisine rahatsızlık veren her türlü durumdan kendini alıkoymaktadır.

Bıkınlık, dışarıdan gelen uyarıcılara karşı geliştirilen koruma kalkanı gibidir. Metropol yaşamın birçok uyarıcılarından bıkan birey, her türlü sosyal ilişkilerde zihinsel bütünlüğünü korumaya çalışmaktadır. Metropol yaşamın temel karakteristik özelliği olarak anılabilen bıkınlık hissi, modern bireyin yalnızlığı tercih etmesinde önemli bir yere sahiptir. Yalnız kalma isteği, bireyin zihinsel bütünlüğünü koruma ve güvenliğini sağlama arzusundan kaynaklanmaktadır.

Metropol yaşamında birçok insanla olan zorunlu temas bireyi yormaktadır. Günlük etkileşimin yoğunluğundan yorulan birey, yalnız kalma ihtiyacı hissetmektedir. Bireyin tercih ettiği bu yalnızlık, zihinsel yapının güçlü kalmasını amaçlayan bir ritüel olarak karşımıza çıkmaktadır. Bıkın tavır, içinde bulunulan çevrede gerçekleşen tüm uyarıcıları görmezden gelmeyi de kapsamaktadır. Mesafe kültürüyle birey, zihinsel bütünlüğünü kalabalıktan (yabancılardan) korumaktadır. Birey çevresindeki uyarıcılara karşı mesafesini koruması zarar görebilir (Karaca, 2019, s. 27-28). Birey zihinsel sağlığı açısından topyekün her şeyin güvensiz olmadığına inanarak zihninin zarar görmesini engellemeye çalışmaktadır. Birey, modern toplum bireylerinin toplu taşımaları, alışveriş merkezlerini, ortak alanları kullandığında birer canlı bomba olmadıkları hissine güven getirmek zorundadır. Başka türlü şehirlerde yaşam idame ettirmek imkansız hale dönüşmektedir. Simmel (2015, s. 149), metropolde güven duygusundan yoksun yaşamının imkansız olduğunu belirtmektedir. Bu güven hissi ise bireysel ilişkilerde mesafeli davranarak sağlanmaktadır. Yabancılara karşı mesafeli bir ilişki benimseyerek güven ortamı mümkün kılınmaktadır.

3. Mesafe Kültürünün Oluşumu

Mesafe kültürü kavramı ilk olarak H. Lethen'in "Soğuk Temas" adlı çalışmasında kullanılmıştır. Lethen bu kitapta modernleşme sonrası Avrupa toplumların sosyalleşme biçimlerini ele almaktadır. İkinci Dünya Savaşı Avrupa'da değişen sosyal ilişkileri analiz eden Lethen (Lethen, 2017), birincil ilişki biçimlerinin yerini soğuk ilişkilere bıraktığını belirtmektedir.

Lethen'e (2017) göre soğuk ilişkiler neticesinde ortaya çıkan mesafe kültürü, sanayileşme sonrası modern kent bireylerinin yaşayacakları zaruri bir durumdur. İkinci Dünya savaşı akabinde toplumlarda görülen bireyler arası soğuk etkileşim, savaşın doğal bir sonucu olarak görülmektedir. Bu sebeple insanların birbirine yabancılaşması da modern toplum inşasının doğal bir sonucu olarak algılanmaktadır. Doğal olarak modern toplumda yaşayan bireyler arasında aşırı yakınlık ve samimi ilişkiler beklenmemektedir (Lethen, 2017, s. 27). Bu durum bireyleri yalnızlaşmaya doğru götüren bir süreci de beraberinde getirmektedir.

Mesafe kültürü, modern dönemde ortaya çıkmış ve yalnızlığın görüngenü haline gelmesiyle gündeme gelen kavramlardır. Yalnızlık, modern dönemde birçok insanın yaşamında önemli bir yere sahip olan fakat üzerinde uzmanlaşmış tek bir tanımı olmayan kavramlardır. Yalnızlık kavramı farklı dillerde farklı anlamlarda kullanılmıştır. İngilizce'de yalnızlık; "*loneliness*", "*solitude*" ve "*desolation*" kavramlarına karşılık gelmektedir (Redhouse, 2007, s. 489). Türk Dil Kurumu Sözlüğüne göre yalnızlık, kimsesizlik, tenhalık, ıssızlık, yalnız kalma, tek başına olma olarak tanımlanmaktadır (TDK Türkçe Sözlük, 1988, s. 1586). Sullivan'a (1953, s. 75) göre, bireyin yakınlık ihtiyacını gideremediğinde ortaya çıkan en zor duygu durumuna yalnızlık denilmektedir.

Yaşar'a (2007) göre yalnızlık; bireyin içinde bulunduğu topluma yabancılaşması, toplum içinde herhangi bir aidiyet hissine sahip olmaması anlamına gelmektedir. Yalnızlığı duygusal ve gizli yalnızlık olarak ifade ederken; duygusal yalnızlık ise özel ve yakın ilişkilerden yoksunluk ve beklentilerin karşılanmaması olarak yorumlanmaktadır. Gizli yalnızlığı ise dışarı yansıtılmadan bireyin kendi içsel üzüntülerine tekabül eden bir durum olarak belirtmektedir (Yaşar, 2007, s. 238).

Bir diğer tanıma göre yalnızlık, bireyin duygusal olarak karşı taraftan reddedilmesidir. Kişinin duygularının yanlış anlaşılması ya da dikkate alınmaması durumunda tek başına katıldığı ortamlarda yaşanan olumsuz duyguların, stres kaynağı olarak kendi duygularına yansımalarıdır (Certel, Yakut, Yakut & Gülsün, 2016, s. 3070). İfade edilen tanımların yanı sıra modern dönemde yalnızlıktaki en önemli unsur, insanın kendisi ve kendilik değerinin kabulü anlayışıdır. Bireyin yalnızlığa yüklediği anlam yalnızlığa dair algısını şekillendirmektedir.

Literatüre bakıldığında farklı yaklaşımlara göre yalnızlık farklı şekillerde ifade edilmiştir. Psikodinamik kuramı baz alanlar yalnızlığı, bireyin kendi benliği içinde sıkışması olarak ifade etmişlerdir (Gençtan, 1998). Varoluşçu yaklaşımı baz alanlar, yalnızlığı olumlu ve iradi bir yaşam biçimi olarak görmüşlerdir. Yalom'un(1999) ifadesiyle birey, yalnızlaşarak mutlu, özgür ve yaratıcı olur. Bilişsel yaklaşımı benimseyenler ise yalnızlığı, mevcut durum ile ulaşılmak istenen arasındaki farktan doğan bir duygu biçimi olarak ifade etmektedir (Perlmán&Peplau, 1982, s. 8).

Yalnızlığın farklı biçimlerde tanımlanması, kişiye özel bir deneyim olmasından kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda kültürel farklılıklar da yalnızlığın farklı tanımlanmasında önemli etkenlerdir. Doğu kültüründe yalnızlık, içe dönüş ve benliğin keşfi gibi anlamlar taşıırken, Batı kültüründe ise sosyal izolasyon, reddedilmek gibi anlamlar taşıyabilmektedir (Ateş, 2020, s. 16-18). Kağıtçıbaşı'nın (1991, s. 258) ifade ettiği gibi, belirli bir bağlamda geliştirilen kavramların başka bağlamlara genellenmesinin geçerliliği söz konusu değildir. Bu nedenle yalnızlık ele alınırken sosyo kültürel ve demografik değişkenlerin etkisi göz ardı edilmemelidir. Bu bağlamda literatürde karşılaşılan yalnızlık tanımlamalarında kişisel ve kültürel değişkenlerdeki farklılıkların etkisi görülmektedir.

Yalnızlığın tarihselliği ile modernitenin gelişimi ve yalnızlaşma olgusunun artması arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır. Yalnızlık, yalnız yaşama tarihsel olarak birçok dönemde görülmesine rağmen, bireyselleşmenin artmasıyla toplumsal arenada meşruiyet kazanmıştır. Modern dönem öncesinde yalnız olma, yalnız kalma durumu genel olarak bireylerin tercih ettiği bir durum olmasının aksine, bireylere rahatsızlık vermekteydi. Çünkü yalnızlık terk edilmeyi, dışarıda kalmayı veya unutulmayı da akla getirmektedir (Karaca, 2019, s. 5). Modern toplumlarda bireyselliğin artmasıyla yalnızlık görünür hal almıştır. Yalnızlık modern dönemde bireyler nezdinde kabul görmüş hatta metropolde yaşayan bir kısım birey için ihtiyaç haline gelmiştir.

İnsan bir toplum içine doğmuş ve sürekli olarak diğer insanlarla iletişim halinde olmuştur. İnsani ihtiyaçların karşılanmasına yönelik olarak insanlar arasında sürekli olarak iletişim sağlanmıştır. Modernite öncesi dönemde insanlar arasında iletişim aynı köy, kabile ya da mahallede olan bireyler arasında iş bölümü şartlarının uygunluğu çerçevesinde sağlanırdı. Bu ilişkinin temel dayanağı ortak değerleri paylaşma ya da ortak bir cemaate dâhil olmaktı. Cemaat bütünlüğünde iletişim daha samimi ve sıcak gerçekleşmektedir. Modern süreçle birlikte kente göçler artmış, bireyin doğal yaşam çevresi değişmiş ve bu gelişmeler neticesinde yabancılarla yaşama zorunluluğu yaygınlık kazanmış ve bu durum bireyler arası iletişimin boyutunu da dönüştürmüştür. Yabancılarla yaşama zorunluluğu bireyler arasına soğuk bir mesafenin gelişmesini hızlandırmıştır. Bu gelişmeler neticesinde bir amaç ile sağlanan iletişim araçsallaşmıştır. Sohbet etme, birlikte zaman geçirme aktiviteleri yerini sadece gerektiği zaman bir araya gelme şeklinde bir

dönüşümü doğurmuştur. Bu ilişki ağında iletişim gerektiği vakit sağlandığı için araçsallaştığı görülmektedir. Bireyler arası ilişkilerin değişimini modern dönemin sosyal, siyasal ve ekonomik koşulları ön ayak olmuş ve bunun neticesinde bir mesafe kültürü toplumda yaygınlık kazanmaya başlamıştır (Karaca, 2019, s. 2).

Mesafe kültürü, bireylerin kolektif hareketiyle meydana gelmiştir. Modern dönemle birlikte kentlerde zorunlu olarak bir arada yaşama tecrübesi, kentlerde yaşayan bireylerin davranış sınırlarını belirlemektedir. Elias, modernleşmeyi, uygarlaşmayı, bireylerin içgüdülerinin bastırılmasıyla aynı yaşam kurallarının benimsenmesine dayandırmaktadır (Riley & Smith, 2016, s. 210). Modern bireylerin ortak kurallarına göre şekillenen kültür, kolektif bir hareketi meydana getirmektedir.

Küreselleşmeyle birlikte gelişen bilgi toplumu ve onun ürünü olan teknoloji, insanların yalnızlaşmasında etkin bir role sahiptir. Sürekli gelişen ve yenilenen teknolojik iletişim aygıtlarını kullanan bireyler, yalnızlıklarını sanal arkadaşlıklarla aşmaya çalışmaktadır. İnsanların sosyal hayattaki gerçek ilişkileri, sosyal medyadaki dijital ilişkilere doğru evrilmektedir. Diğer yandan hızla değişen toplumsal değerler ve kariyer odaklı bir yaşama dönüşüm süreci, insanları sosyal ilişkilerinden uzaklaştırmaktadır. Yetişkinlik dönemine geçişle birlikte iş ve statü bağlamında sürekli yükselen toplumsal beklentileri karşılamak için bireylerin zamanlarının çoğunu kariyer planlamasına ayırmaları gerekmektedir (Ateş, 2020, s. 16). Aynı zamanda yaşam standartlarının ekonomik olarak yükselmesi de bireylerin ilişkilerine ayrılması gereken enerji ve zamanı, statü oluşumuna aktarması anlamına gelmektedir. Bu vd. durumların sonucu olarak yalnızlık birçok toplumda ciddi bir sorun olarak algılanmakta ve ifade edilmektedir.

4. Georg Simmel ve Goffman Perspektifinde Mesafe Kültürü

19. yüzyılda tüm kısıtlamaların -kilisenin, bağlı olunan zümrenin, geleneksel ritüellerin, kültürlerin vb.- pratiklerden özgürlük adı altında arınmış bireysellik, farklı bir biçim almıştır (Simmel, 2015, s. 248). Sonderby'e (2013) göre geleneksel kodların azalması ya da ortadan kalkması, bireyselleşmeyi hızlandırmıştır. Her türlü kişi ve yapıların kontrolünden çıkan birey, kendi yaşamını belirlemede aktif rol almaya başlamıştır.

Temelde özgür olma düşüncesi Rönesans dönemindeki bireycilik anlayışıyla bireylerin kendine düşkün olması, tek ve biricik olma isteği modern dönem bireyciliği ile paralellik göstermektedir (Simmel, 2015, s. 211). Rönesans bireyciliğinde fiziken bir yalnızlık görülürken, modern dönemde görülen bireysellik daha çok zihnen bir yalnız olma olarak karşımıza çıkmaktadır. Modern dönemde birey, iletişimde bir mesafeyi benimseyerek bireysel olarak toplumda görünür olabilmektedir (Simmel, 2015, s. 211).

Modernleşmeyle birlikte bireyler arasında gerçekleşen iletişim araçsallaşmıştır. Bireyler arasında amaç olmadan gerçekleşen iletişim gereksiz hatta çoğu zaman rahatsız edici bir temas halini almıştır. Bu rahatsızlığın temel sebebi olarak bireylerin kendi bireyselliğine/yalnızlığına olan tercihleri ile açıklanmaktadır. Giddens, modernitenin gelişmesiyle küresel bir değişim gerçekleştiğini ve gündelik hayatta birçok şeyin dönüşerek bireyin değişimlerden doğrudan etkilendiğini savunmaktadır (Giddens, 2014, s. 240). Değişim beraberinde birçok risk faktörünü doğurmuş ve modern bireyler, risklerden korunmak için mesafe kültürünü benimsemiştir.

Metropol hayatın getirisi ile birlikte hislerini kenarda bırakan birey, sosyal ilişkilerde bıkkınlık ve usanmışlık tavrı içerisinde olmaktadır (Simmel, 2015, s. 320). Metropol hayatının hızlılığı, bireyin de hızlı değişim ve reaksiyonlar geliştirmesine öncülük etmektedir. Metropol yaşam biçimi bireyden yüksek bilinç düzeyi talep ederek akli normlara, kültürlere ve geleneklere öncelikle (Simmel, 2013, s. 85). Bireyin en temel reaksiyonu ise görmezden gelme, mesafe geliştirme özelliğidir. Bu durumlar metropol yaşamında kayıtsızlığı yaygın hale getirmektedir.

Metropol hayatında birey birçok olaya kayıtsız kalarak özgürlüğe de kapı aralamaktadır. Bireyciliğin ön planda olmasıyla birey, birçok konuya tek başına karar vermekte ve özgür hareket edebilmektedir. Dolayısıyla metropol hayatı bireye özgürlük de sunmaktadır (Simmel, 2015, s. 322). Kayıtsızlık, tepkisizlik ve bıkkınlık aynı zamanda özgürlüğün en önemli stratejileri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kayıtsızlık, yabancılaşmayı da beraberinde getirmektedir. Birbirine duyarsız ve kayıtsız kalan bireyler zamanla birbirine yabancılaşır. Metropol yaşamına özgü insanlar arası etkileşim biçimi, yeni bir mesafe kültürünün doğmasına kaynaklık etmiştir. Dolayısıyla artık günümüzde hem yakınlık hem de uzaklık aynı düzlem üzerinde varlığını idame ettirmektedir (Ritzer, 2014, s. 28)

Goffman'a (2016, s. 13) göre sosyal karşılaşmalar bir tiyatro oyununu andırmaktadır. Tiyatro oyununda oyuncular sahnede ve sahne arkasında farklı rollere bürünürler. Bir tiyatro oyununda oyuncular sergileyeceği role sahne arkasında hazırlanmaktadır. Oyuncu hazırlandığı rolünü topluma/seyircilere başarılı bir şekilde sergilemeye çalışmaktadır.

Yaşam realitesi, bireye önceden yazılmış roller dizini ile her zaman sunulmaz. "Birey, bir roller sistemine açıkça dâhil olmasına rağmen, başka örüntülere iştirakini erteleme kapasitesine de sahiptir ve bu yüzden de başka vesilelerle sahnelenen bir veya birden çok pasif rolü sürdürür" (Goffman, 2018a, s. 95). Bu roller sayesinde bireyler toplumda kendini ilgilendirmeyen konular hakkında pasif kalmayı tercih edebilmektedir. Uygur kayıtsızlık, modern döneme uyarlandığında, mesafe kültürünü benimsemiş bireyler için yabancı bireylerden gelebilecek her türlü risklerden korunmayı amaçlayan bir davranış biçimine dönüşmektedir. Uygur kayıtsızlık ile birey, gündelik hayatta sosyal ilişkilerde kendini tehlikelere karşı korumayı mümkün kılmaktadır. Tehlikelerden kaçınmak ve güvenli bir ortam oluşturmanın temelinde de norm ve yasalar bulunmaktadır. Kentlerde geliştirilen bu norm ve yasalar aynı zamanda bireylerin birbirine duyarsızlaşmasını da tetiklemektedir.

"Kişi uygur kayıtsızlığa uygun davranarak orada bulunan diğer kişilerin niyetlerinden şüphelenmesini gerektiren hiçbir sebep olmadığını ve başkalarını korkutmak, onlara düşman olmak ve onlardan kaçınmayı istemek için de bir gerekçesi olmadığını ima etmiş olur" (Goffman, 2018b, s. 94). Toplumsal birçok olaya kayıtsız kalmayı tercih eden birey, yalnızlığı güvenliği açısından tercih eder duruma gelmektedir.

Uygur kayıtsızlığın mesafe kültürüyle olan ilişkisi, bireylerin toplumsal karşılaşmalarda sahnelenmesi gereken rolleri kolaylaştırarak bireysel yaşam alanlarını korumak ve güvenli ortamın oluşmasını mümkün kılmaktır (Karaca, 2019, s. 41). Bu yüzden odaklanılmamış bir sosyal etkileşimde bireylere, sosyal karşılaşmalarda kimin nasıl davranması gerektiği önceden belli olduğu bir rol dağılımı yapılmaktadır. Bu rollerin temelini de norm ve yasalar belirlemektedir. Plessner (1992, s. 100) bu yeni toplum için duygu ve düşüncelerin bastırıldığı, bireylerin ortak kurallara uyararak roller geliştirdikleri bir toplum biçimi ifadelerini kullanmaktadır. Bireyler maske takma mecburiyetinde bırakılarak bireyler arası soğukluğa öncülük ederler.

Uygur kayıtsızlık, modern bireyin kendisine yabancı olan diğer bireylerle yaşamak zorunda olduğu modern şehirlerde, kendilerini her türlü risk faktörlerinden korumak için benimsedikleri davranışlar bütünüdür. Ayrıca modern çağda bireylerin yabancıları kendi kişisel alanlarından uzak tutmaya çalıştığı bir mesafe kültürüne gereksinim duyduklarının kanıtıdır. Modern birey samimi bulduğu ve kendini güvende hissettiği ortamları tercih ederek yaşamını idame ettirme gayesi gütmektedir (Giddens, 2014, s. 127). Böylece modern toplumlarda görünür hale gelen güven problemi ile bireyler, mesafe kültürünü içselleştirerek birbirlerinin kişisel alanlarına karışmamaktadırlar. Davet edilmeden birbirlerinin özel alanlarına (ev, iş yeri gibi) gitmemeleri, hatta zorunlu olmadıkça iletişim sağlamamaları gerektiğinin bilincine varırlar. Bu tür davranışlarla bireyler arasındaki iletişimin boyutu, modern toplumlarda belli bir mesafe kültürünü yaygın hale getirmektedir.

Bireylerin özgürleşmesini sağlayan mesafe, aynı zamanda bireylerin birbirine yabancılaşmasını da pekiştirmektedir (Giddens, 2014, s. 127). Metropolde yaşayan yabancılardan gelebilecek riskleri hesaplama ve bu risklere karşı tedbir alma konusunda bireyi korumak amacıyla mesafe kültürü gelişim göstermiştir. Örneğin, modern dönemde yeni tanışılan bir kişinin başkasının evine davetsiz gidilmesi bireyi rahatsız edebilmektedir. Oluşabilecek risk senaryolarının minimum seviyeye indirilmesi için sosyal temaslarda bireyler belirli rollere girerler (Goffman, 2018b, s. 22). Modern birey sosyal ilişkilerde toplumu bir tiyatro sahnesine benzetererek nasıl davranması gerekiyorsa o şekilde davranmaya gayret göstermektedir. Tiyatro sahnelerinde her oyuncunun rolü önceden belirlenmiştir. Oyuncular kendilerine belirlenen rollere uymak durumundadır. Goffman'a göre modern toplumda bireyler için uyulması gereken rollerin en makulü uygur kayıtsızlıktır (Goffman, 2018b, s. 93)

5. Sonuç

Yalnızlık kişisel bir duygu olarak görünse de, modern toplumda görünümü arttığı ve meşrulaştığı için toplumsal bir fenomendir. Modernitenin gelişmesiyle birlikte yalnızlık eğilimi toplumsal bir yaşam biçimine dönüşmüştür. Toplumsal bir eğilim olan yalnızlaşma, sosyolojik olarak incelenebilir bir hal almıştır.

Moderniteyle birlikte kırdan kente göçler artmış, metropol şehirler hızla birbirine yabancı bireylerle dolmaya başlamıştır. Modern kent yaşamının kalabalıklaşmasıyla bireyler arası soğuk bağların mevcudiyeti görünür hale gelmiştir. Bu soğuk temasın sebebi ise bireylerin aralarında akrabalık ilişkisi olmayan insanlarla birlikte yaşamalarıdır.

Kent yaşamının temel özelliklerinden biri de birbirini tanımayan ve akrabalık ilişkisi olmayan bireylerin bir arada yaşama zorunluluğudur. Bu durumu “yabancı” kavramıyla açıklayan Bauman, kentlerde yaşayan bireylerin hem birbirine yabancı oldukları hem de birbirine yakın yaşadıkları mekanlar olarak tasvir etmektedir. Yabancılarla yaşama zorunluluğu tedirginlik yarattığı için kentler muğlak mekanlar olarak ifade edilmektedir. Yabancılarla dolu kentlerde bireylerin davranışları kestirilemediğinden, samimi bir ilişkiden ziyade norm ve yasalar daha belirgin hal almaktadır.

Birbirine yabancı olan bireylerin aynı mekanları paylaşma zorunluluğu, belirli ortak normları ya da yasaları doğurmuştur. Bu norm ya da yasalar çerçevesinde bir arada yaşayan yabancılar için güvenli ortam oluşturulmaya çalışılmaktadır. Yabancılarla güven içerisinde yaşayabilmek beraberinde mesafeli bir ilişki biçiminin gelişimine kaynaklık etmektedir. Norm ve yasalar hem yabancıların bir arada güvenle yaşamasına kaynaklık eder hem de yabancılar arasında bir mesafe kültürünün gelişiminde başat rol oynamaktadır.

Aynı mekânların yabancılarla birlikte kullanma mecburiyeti bir takım riskleri doğurmaktadır. Bireyler modern dönemde birbirlerine karşı mesafeli davranarak ve birbirine duyarsızlaşarak riskleri azaltmaya çalışmaktadırlar. Bu durum mesafe kültürünün doğuşuna kaynaklık etmektedir. Modern birey tehdit edici her türlü durumdan kendini yeğlemektedir. Böylece bireyin mesafe kültürünü benimsemesi ve yalnızlığı kendi güvenliği için bir kalkan olarak kullanmasına sebep olur. Yalnızlık ve mesafe kültürünün bir fenomen olarak sosyolojiye konu olması, moderniteyle birlikte değişen yaşam alışkanlıklarıyla ilgilidir. Bu sebeple klasik ve çağdaş sosyologlardan yararlanılmış, özellikle Simmel ve Goffman'ın analizleri benimsenmiştir.

Simmel'in belirttiği gibi modern toplum, bünyesinde birçok yabancıyı ve değişkeni barındırmaktadır. Metropol hayatın yoğunluğundan bıkan birey, yalnızlığı bir savunma stratejisi olarak kullanmaktadır. Bu durum bireyin sosyal ilişkilerde belirli bir mesafenin korunması gerektiği inancını pekiştirmektedir. Bireyin kendi özgürlüğünden ödünç vermeden benliğini muhafaza etmesine olanak sağlayan mesafe kültürü, yalnızlığı vazgeçilmez bir duruma dönüştürmektedir.

Goffman da metropol hayatın yoğunluğu ve risklerinden kaçınmak için uygar kayıtsızlığı dile getirmiştir. Birçok duruma kayıtsız kalarak yalnızlaşan birey, yalnızlığı modern dönem için gerekli görmektedir. Uygar kayıtsızlığı toplumsal karşılaşmalarda bir rol olarak ele alan Goffman, modern dönem bireyi için aynı zamanda bir yaşam senaryosu olarak belirlemiştir. Her bireyin rolünü sergilemesiyle karmaşıkların üstesinden gelinebileceğini düşünmektedir. Modern dönemle birlikte görünümü artan yalnızlık, bir mesafe kültürünü yaratarak yeni bir hayat biçimi sunmaktadır. Benimsenen bu kültürle modernitenin, yaşamın birçok alanında getirmiş olduğu karmaşanın aşılacağı düşünülmektedir.

Modern kent yaşamının birbirlerine yabancı olan bireylerden oluşması, samimi bağların aksine soğuk ilişkilerin mevcudiyetini zorunlu kılmıştır. Bunun neticesinde yabancılarla birlikte yaşamının mümkün olması için belirli sosyal norm ve yasalar ortaya çıkmıştır. Her bireyin özgür ve güvenle yaşayabilmesi için bu yasalar içselleştirilmiştir. Artan kent nüfusları, bireyler arası iletişimin sınırlarını da belirlemiştir. Samimi ilişkilerin ortadan kalktığı ve insanların birbirine yabancılaştığı bu mekanlarda mesafe kültürü yaygınlık göstermiştir. Birçok teorisyenin yanı sıra Simmel ve Goffman'ın sosyolojisi, mesafe kültürü analizi için önem arz etmektedir.

6. Extended Abstract

In the modern era, many individuals with different social and cultural belongings live together. The necessity of living to get her with different individuals creates the phenomenon of trust. The problem of trust, which occurs as a result of the compulsory coexistence of different individuals, has been tried to be overcome with the tendency of individualization in the modern period.

Increasing individuality in the modern era has increased loneliness and made it a preferred lifestyle in society. Individuals have tried to protect themselves from the risks of the modern period with the tendency to become lonely. The complexities of the modern period have been tried to be overcome by isolation.

Being alone has necessitated cold interaction in interpersonal relations. In this period, people acted with distance in their socialrelations and became a source for the formation of a culture of distance.

Especially the development of metropolitancities has developed many complex relations and increased risk functions in modern societies. These complexities have been a source for the development of distance culture in societies. The distanced seen in the metropolises has started to be the are as where individuals decide what and whom to trust or not. As a result, individuals have developed a culture of distance and resorted to isolation as a security shield.

The individual, who uses loneliness as a security shield, has tried to be distant in social relations. The distance culture, which is considered depending on the changes in the social structure, is the lifestyle on which the modern individual is based. Simmel and Goffman discussed social relations in the modern period in the context of distance culture. Inthisstudy, modern individual analysis was made and Simmel and Goffman studies were used. In this way, the relationship between the rise of modern society and the phenomenon of loneliness was tried to be understood and it was desired to understand how the distan ceulture had an effect on the interaction between individuals. These situations to be understood have also been identified as the problematics of the study.

In the modern period, individualization has increased and the preference for isolation has become visible with individualization. In the study, the relationship between the rise of the modern period and the tendency to become lonely was tried to be understood and the emerging distance culture was evaluated in the perspective of Simmel and Goffman. In this study, which deals with the changes in interpersonal communication in the context of distance culture, primary sources on the subject were used as a method. In this context, the studies of Reisman, Simmel, Goffman, Bauman have been used and also tried to enrich the subject with different studies on the subject in the literature. In particular, Simmel applied to the concept of distance culture and made a strong reading of the modern individual in Goffman. For this reason, the study of distance culture was desired to be understood from the perspective of Simmel and Goffman.

Simmel, stated hat the modern individual is tired of the intensity of metropolitan life and argues that the individual uses loneliness as a defenses hield as a result of boredom. As a result, he believes that the individual should be distant in social relations. The distance culture, which helps him to maintain his self without compromising his freedom, makes loneliness a legitimate way of life for the modern individual.

Goffman also expresses indifference to avoid the crowds and risks of metropolitan life. The individual, who is indifferent to many social events, sees loneliness as a necessary lifestyle for the modern period. Goffman advocates civilize dindifference as a set of roles that must be applied in social relations. Goffman thinks that individuals have roles to fulfill in social encounters in the modern era. He thinks that the complexities will be overcome by the fulfillment of each individual's roles. He perceives these roles as insincere, chores that only need to be fulfilled daily to get rid of the complexity of every day life. Thus, distance is maintained in social relations after communication is provided only through related works.

Keywords: Loneliness, DistanceCulture, Simmel, Goffman.

Çıkar Çatışması Beyanı / Conflict of Interest

Çalışmada herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.
There is no conflict of interest with any institution or person in the study.

İntihal Politikası Beyanı / Plagiarism Policy

Bu makale İntihal programlarında taranmış ve İntihal tespit edilmemiştir.
This article was scanned in Plagiarism programs and Plagiarism was not detected.

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı / Scientific Research and Publication Ethics Statement

Bu çalışmada Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi kapsamında belirtilen kurallara uyulmuştur.
In this study, the rules specified within the scope of the Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive were followed.

Kaynakça

- Ateş, N. (2020). 20-35 Yaşları Arasındaki Hiç Evlenmemiş Bireylerde Yalnızlık, Sosyal Destek, Bağlanma Stilleri ve Psikolojik İyi Hali. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Ankara.
- Bauman, Z. (2022). *Akışkan Hayat*. 3. Baskı. (A. E. Pilgir Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman, Z. (2023). *Akışkan Aşk – İnsan İlişkilerinin Dayanaksızlığı*. 3. Baskı. (I. Ergüden Çev.). İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Beck, U. (2011). *Risk Toplumu: Başka Bir Modernliğe Doğru*. (K. Özdoğan & B. Doğan Çev.). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Berger, P. L., & Luckmann, T. (2015). *Modernite, Çoğulculuk ve Anlam Krizi*. (M. De. Dereli, Çev.) Ankara: Heretik Yayınları.
- Bogardus, E. S. (1933). A Social Distance Scale. *Sociology & Social Research* 17, 265-271.
- Certel, H., Yakut, S., Yakut, İ. & Gülsün, B. (2016). Öğrencilerde Yalnızlık Problemi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(8), 3069-3084.
- Gençtan, E. (1998). *Psikanaliz ve Sonrası*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Giddens, A. (2014). *Modernite ve Bireysel-Kimlik: Geç Modern Çağda Benlik ve Toplum*. (Ü. Tatlıcan Çev.) İstanbul: Say Yayınları.
- Goffman, (2018b). *Toplum İçinde Davranmak*. (A. Bölükbaşı Çev.) Ankara: Heretik Yayınları.
- Goffman, E. (2016). *Gündelik Yaşamda Benliğin Sunumu*. (B. Cezar Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Goffman, E. (2018a). *Karşılaşmalar*. (S. Çalıcı Çev.) Ankara: Heretik Yayınları.
- Günerigök, M. (2018). *Risk Toplumu ve Din – Yeni Bir Sosyolojiye Doğru*. Ankara: Maarif Mektepleri Yayınları.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1991). Aile ve Kültürel Psikoloji. Beylü Dikeçligil ve Ahmet Çiğdem (Ed. by.), *İçinde, Aile Yazıları 3 – Birey, Kişilik ve Toplum* (ss. 258-264), Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. doi:https://ekutuphane.aile.gov.tr/media/agnnqqa0/aile-yaz%C4%B1lar%C4%B1-3-birey-ki%C5%9Filik-toplum.pdf
- Karaca, E. (2019). Sosyolojik Kuramda Yalnızlık: Modern Toplum ve Mesafe Kültürü. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Lethen, H. (2017). *Soğuk Temas: İki Savaş Arasında Almanya'da Yaşama Deneyleri ve Mesafe Kültürü*. (T. Birkan Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Nisbet, R. (2016). *Sosyolojik Düşünce Geleneği*. (Y. Kaplan Çev.) İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Perlman, D. & Peplau, L. A. (1982). *Theoretical Approaches to Loneliness*. (Edition By: Danil Perlman ve Letitia Anne Peplau). *Loneliness: A Sourcebook of Current Theory, Research and Therapy*. New York: Wiley-Interscience Publication.
- Plessner, H. (1992). *The Limits of Society*. Germany : Humanity Books.
- Redhouse. (2007). *Redhouse El Sözlüğü*, İstanbul: Redhouse Yayınevi.
- Riley, A. & Smith, P. (2016). *Kültürel Kurama Giriş*. (İ. Gündoğdu & S. Güzelsarı Çev.) Ankara: Dipnot Yayınları.
- Sayer, D., & Frisby, D. (2017). *Toplum*. (B. Bekmen Çev.) İstanbul: Hab-itus Yayınları.
- Ritzer, G. (2014). *Klasik Sosyoloji Kuramları*. (H. Hülür Çev.) Ankara: De Ki Basım Yayım.
- Simmel, G. (2013). Metropol ve Tinsel Hayat, içinde, *Modern Kültürde Çatışma* (s. 83-100). (E. Gen Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Simmel, G. (2015). *Bireysellik ve Kültür*. (T. Birkan Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Sønderby, L. C. (2013). Loneliness: An Integrative Approach. *Journal of Integrated Social Sciences*, 3(1), 1-29.
- Sullivan, H. S., (1953). *Interpersonal Theory of Personality*. New York: Norton Company Inc.
- Türk Dil Kurumu. (1988). *Türkçe Sözlük*. H. Eren & N. Gözaydın Haz.) Cilt 1, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınevi.
- Ulutaş, E. & Gökçen, A. (2019). Toplum Tipleri ve Yalnızlık Halleri. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17), 1809-1835.
- Yalom, I. (1999). *Varolojü Psikoterapi*. (Z. İ. Babayigit Çev.) Ankara: Kabalcı
- Yaşar, M. R. (2007). Yalnızlık. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 237-260.